

Tófalvy Tamás

Média a törvényen túl? Önszabályozás a magyar írott médiában: előzmények, kontextus, lehetőségek¹

Az önszabályozásnak – azaz a médiatartalmak államtól és törvénytől független, tartalomszolgáltatók általi kontrolljának – nincs nagy múltja a magyar írott médiában, és egyelőre a jelene és a jövője is bizonytalannak látszik. A rendszerváltás óta többnyire csak elszigetelt kezdeményezések voltak arra, hogy a nyomtatott és az online sajtópiac szereplői saját kezükbe vegyék a tartalomszabályozást. A jelen bizonytalansága egyebek között abból fakad, hogy a hatályos törvény önálló önszabályozó testületeknek nem, csupán a Médiatelefonnal szerződésben álló társszabályozó szervezeteknek ad lehetőséget arra, hogy – rendkívül korlátozott hatáskörben – bizonyos ügyekben saját maguk dönthessenek. Bár 2012 tavaszán megalakult az eddigi legszélesebb körű hazai önszabályozási együttműködés, a Főszerkesztők Fóruma, a törvényi konstrukció vegyes szakmai fogadtatása, az önszabályozási hagyományok hiánya, a hazai közéleti sajtó csökkenő példányszáma és a közvélemény érdektelensége együttesen teszi bizonytalanná a jövőt. Továbbra sem egyértelmű, mekkora autonómiája és valós mozgástere lehet az újonnan létrejött szervezetnek, és hogy megvalósulhat-e az államtól és a törvénytől legalább részben független írott média-önszabályozás Magyarországon.

1. Bevezetés: az ismeretlen önszabályozás

Az önszabályozásnak – bár elsősorban a médiaszakmai szakzsargonban használt kifejezés – 2012-ben mégis sikerült elérnie a nemzetközi sajtó ingerküszöbét, köszönhetően a Nagy-Britanniában kitört lehallgatási ügynek vagy éppen sajtóbotránynak. A botránynak az egyik, a brit politikai elit által gyorsan levont tanulsága az volt, hogy a sajtónak szigorú állami felügyeletre van szüksége. Mint ismert, a botrány részben amiatt tört ki, hogy a Guardian kiderítette: a News of the World – amely akkor a világ legnagyobb angol nyelvű bulvárlapja volt – lehallgatta egy korábban elhunyt kislány telefonját, hogy bizalmas információkhoz jusson (BBC, 2012).

A közfelháborodást követően az indulatok gyorsan átcsaptak a brit sajtó és az országban működő önszabályozó rendszer egészére, és David Cameron miniszterelnök egyik első reakciójában le is szögezte: „A Press Complaints Commission [PCC, a brit önszabályozó sajtó-panaszbizottság – T. T.] megbukott [...] nem rendelkezik társadalmi bizalommal” (idézi Gibson, 2011). Az ez irányú lendület ugyan valamelyest csökkent a későbbiekben, és maga Cameron is felülvizsgálta nézeteit, de a brit sajtótanács/panaszbizottság átalakítása és az önszabályozás körüli viták sora jelenleg is tart annak ellenére, hogy a tartalom önszabályozásának kérdése nem feltétlenül kapcsolódik a bulvárlap által egyébként elkövetett köztörvényes bűnökhöz (lásd Tófalvy, 2012a).

A brit ügynek az önszabályozás társadalmi és politikai reprezentációjára vonatkozó tanulságai meglehetősen szomorúak: az általánosító és indulatos reakciókból egyebek között arra következtethetünk, hogy a közvélemény nincs tisztában a fogalom jelentésével, a politikai erők pedig hajlamosak tőkét kovácsolni ebből a helyzetből. Bár egészen más kontextusban, de a helyzet Magyarországon is hasonló: a médiafogyasztóknak hiányosak az ismereteik a médiaszabályozásnak ezzel a formájával kapcsolatban, a politikai pártok pedig nem tartják érdekükben állónak a média függetlenségét növelő önszabályozás támogatását, így a vonatkozó tudás terjesztését sem. Magyar nyelven a témában viszonylag kevés szakirodalmi forrás érhető el (például EBESZ, 2008; Csink & Mayer, 2012), specifikusan a magyar fejleményekről pedig a néhány elérhető szakmai írás, cikk, jelentés, szakdolgozat (Domokos, 2012) mellett máig hiányzik egy olyan áttekintés, amely a hazai írott média önszabályozásának fő állomásait és lehetőségeit a magyar média társadalmi kontextusában mutatná be.

Ebben az írásban egy ilyen lehetséges áttekintésnek mindössze az első vázlatát kíséreltem meg felépíteni, elsősorban történeti és társadalmi-kulturális szempontokra fókuszálva. Az online és nyomtatottsajtó-önszabályozás főbb

¹ Ezúton is köszönöm Bellai Lászlónak, hogy rábeszélte a tanulmány megírására, és köszönöm Weyer Balázs, Nádori Péter, Tóth Borbála és a lektorok észrevételeit, javaslatait. A tanulmány írása idején a Columbia University Graduate School of Journalism Fulbright-ösztöndíjas kutatója voltam, főtítkári munkámat a Magyarországi Tartalomszolgáltatók Egyesületénél a cikk első verziójának leadása után kezdtem meg.

modelljeinek bemutatását követően az elérhető források és értelmezések segítségével azt a kérdést próbálom körüljárni, hogy a hazai politikai, médiapiaci és kulturális kontextusokban miként alakulhattak és alakulhatnak a magyarországi önszabályozási kezdeményezések sajátos történetei és lehetőségei.

2. Alapfogalmak: média, állami ellenőrzés és önszabályozás

Az utóbbi évtizedekben számos különböző elméleti modellt dolgoztak ki arra, hogyan lehetne a vélt társadalmi elvárásoknak legmegfelelőbben szabályozni, biztosítani a média, illetve a sajtó működését. Ezek a modellek eltérő feltételezésekkel élnek a média és a sajtó tartalomszabályozásának módjait illetően (Bajomi-Lázár, 2008; Vorák, 2005a).² Az egymással vitában álló elképzelések egyik csoportja szerint az a legmegfelelőbb út, ha a piaci szereplők maguk alakítják ki – a médiafogyasztók és az iparág érdekeit szem előtt tartva – a fő szabályozási irányelveket. Az ezt megkérdőjelezők szerint pedig alapvetően az államnak kell a kezében tartania a média szabályozását, értelemszerűen törvények és rendeletek, valamint a megfelelő állami szervek, intézmények segítségével. Az utóbbi elképzelés úgy tartja, az önszabályozás főként azért megbízhatatlan eszköz, mert az egyes iparágak – így a média is – hajlamosak inkább a saját érdekeiket szem előtt tartani, mintsem a közönség panaszait kivizsgálni, így az iparági összefogás kevésbé a fogyasztók javát, inkább a vállalatok versenyellenes magatartását biztosítja (Campbell, 1999).

2.1. Az önszabályozás eszméje

Mindezek a kritikák valós problémákat érintenek: ahogy az egyes törvényi intézkedések sem számolják fel a szabályozni kívánt problémákat, úgy természetesen az önszabályozás sem vezet automatikusan minőségi, a demokratikus közvélemény működéséhez érdemben hozzájáruló és az olvasói, fogyasztói kifogásokat transzparensszerűen kezelő sajtóhoz. Az önszabályozási kezdeményezések hatékonysága ugyanis nem függetleníthető a társadalmi keretektől. A társadalmi, kulturális és szakmai folyamatok, állapotok – kezdve a médiapiaci magatartástól a jogi és szabályozási hagyományokon és szokásokon át egészen a médiafogyasztói attitűdökig – alapvetően határozzák meg egy-egy kezdeményezés sikerét. Mint az reményeim szerint ebből az áttekintésből is látható lesz, a magyar média-önszabályozási próbálkozások kudarcai is leginkább ezeknek a társadalmi problémáknak – és még számos továbbiak – a megoldatlanságával, és nem magának az önszabályozási rendszernek a fenntarthatóságával függnek össze.

A problémák megközelítésében természetesen a média-önszabályozás is rendelkezik a média és a társadalom viszonyát illetően saját koncepcióval, amely eltér a törvényi szabályozás mögött álló alapelvekétől. Eszerint egyrészt a média és a társadalom nem áll szükségképpen alá-fölérendeltségi viszonyban vagy szemben egymással, érdekeik közösek és ezért párbeszédben egyeztethetők; másrészt a média teljes függetlensége alapvetően fontos a sajtószabadság szempontjából; harmadrészt pedig a médiatartalmak szabályozását nem feltétlenül szükséges külön médiatörvényekben rögzíteni, amennyiben a polgári és a büntető törvénykönyvek már eleve meghatározzák a médiapiaci szereplők mozgását.

Részben a technológiai-piaci körülmények, részben az elektronikus sajtónak hagyományosan tulajdonított (ma, a fragmentálódó digitális média-ökoszisztémában már meglehetősen anakronisztikus) médiahatás-elmélet (Bajomi-Lázár, 2008), részben pedig az írott sajtó nagyobb múltja miatt az önszabályozás gyakorlata leginkább az írott médiában terjedt el, de gyakori az elektronikus médiumok körében is, egyebek között az Egyesült Államokban és az Egyesült Királyságban (Campbell, 1999).³

2 Ebben az írásban nem térek ki a médiaszabályozás olyan, nem tartalmi – tehát technológiai és piaci – kérdéseire, mint például a frekvenciaszabályozás vagy a médiapiacra vonatkozó jogszabályok. Ezek a területek – médiatípustól függően – eltérő mértékben, de jelenleg a tartalomnál erősebben szorulnak rá az állami szabályozásra. A frekvenciák például akár olyan közvagyonként, természeti erőforrásként is értelmezhetők, amelyek elosztásában jellemzően az állam a meghatározó (Gálik, 2000). A közeljövőben ugyanakkor a digitalizációval megszűnő frekvenciaszűkösségnek köszönhetően ezeknek a területeknek az államtól való eltávolodására is több lehetőség nyílt.

3 Jelen írás a hazai írott média – a nyomtatott és az online sajtó – önszabályozásával foglalkozik, a televíziós és a rádiós, valamint az egyéb digitális multimédiás tartalmak önszabályozási lehetőségeivel nem. (A digitális platformok terjedésével és megsokszorozódásával egyébként a korábban elektronikusnak nevezett médiumok elvileg szintén több lehetőséget kaphatnak az önszabályozásra a jövőben – ha erre mutatkozik társadalmi igény és jogalkotói akarat.)

Szintén fontos szempont a média speciális viszonya az állammal. A média ugyanis olyan iparág, amelynek egyik feladata éppen az állam működésének ellenőrzése, ebből fakadóan az egymással érdekellentétben lévő állam és a sajtó működésének szétválasztása növelheti a média függetlenségét, ezáltal a demokratikus kontroll hatékonyságát. Továbbá a praktikusabb, az önszabályozás mellett szóló érvek szerint a piaci szereplők jobban ismerik az államnál az adott piac problémáit, rugalmasabban és gyorsabban tudnak reagálni, hatékonyabban tudják ösztönözni a szabálykövetést, és költséghatékonyabban járhatnak el (Campbell, 1999).

Mindezen elképzelések több szálon is összekapcsolódnak: a média és a társadalom gördülékeny párbeszédéhez szükséges a tudatos, aktív médiafogyasztó közönség és a független, szabad sajtó egyaránt, amelyre a polgári és büntető törvénykönyv rendelkezései érvényesek, de a tartalmát nem korlátozza felülről meghatározott, specifikus törvényi keret. Az önszabályozás koncepciója – bár elnevezése ezt sugallhatja – tehát nem a sajtó kontrollnélküliségét hivatott megvalósítani, hanem éppen ellenkezőleg, a kontrollt elsősorban a legrelevánsabb közönség, a médiafogyasztók, az olvasók visszajelzéseire alapozva és a szakmai, etikai standardok alapján kívánja megvalósítani (Haraszi, 2008).

2.2. Az önszabályozás gyakorlata: önszabályozó szervezetek és sajtótanácsok, etikai kódexek és panaszok

Az önszabályozás legelterjedtebb módja az, amikor a médiavállalatok szervezetekbe⁴ tömörülnek, és az újságírói szakmai, etikai normákra épülő (Horvát, 2001; Sipos & Takács, 2005; Vajda & Kaposi, 2001), egyezményesen elfogadott szabályrendszer szerint fogadják be és kezelik az olvasóktól beérkező panaszokat, majd közbenjárnak a vitás felek közötti konfliktus megnyugtató rendezésében. A szervezetek döntéshozó és egyeztető testületeit a leggyakrabban *sajtótanácsnak* vagy *panaszbizottságnak* hívják, a szabályrendszerek pedig az *etikai kódexek* (illetve *irányelvek*) (lásd Baydar, 2008; Campbell, 1999; Csink-Mayer, 2012; EBESZ, 2008; Gonzáles-Esteban et al., 2011; Gore, 2008; Szűcs, 2001; Zlatev, 2008).

2.2.1. Sajtótanácsok, bizottságok

A sajtótanácsokat felállító szervezetek jellemzően nem az újságírókból mint magánszemélyekből, hanem a helyi hagyományoktól függően szerkesztőségek vagy kiadóvállalatok képviselőiből állnak össze, újságíró-szövetségek vagy akár szakszervezetek részvételével. A tanácsokat, etikai bizottságokat pedig a szövetségen belüli megbízott képviselők alkotják. Erre a struktúrára lehet példa a hazai online tartalomszolgáltatókat tömörítő Magyarországi Tartalomszolgáltatók Egyesülete (MTE) vagy a német lapokat összefogó Presserat, azaz Sajtótanács. Van olyan modell is, amelyben civil delegáltak is részt vesznek a problémák megvitatásában, így működik például az említett brit Sajtó-panaszbizottság (PCC). A szervezetek delegált tagjaiból álló bizottságok vagy tanácsok jellemzően nem figyelik, monitorozzák a tagok tevékenységét, hanem a beérkező olvasói, fogyasztói panaszokat mérlegelik és bírálják el.

Ezek a panaszok gyakran – ahogy például a PCC gyakorlatában is megfigyelhető volt – a pontosságra vonatkoznak, de érkehetnek kifogások a tartalom kiegyensúlyozottságában, elfogulatlanságában tetten érhető hiányosságokkal vagy akár az újságírók eljárásaival kapcsolatban is.⁵ A panaszokat az önszabályozó szervek befogadják, regisztrálják, majd meghozzák a döntésüket. Amennyiben bebizonyosodik, hogy az adott lap a szervezet etikai kódexe szerint valóban kifogásolható módon járt el, úgy a tanács helyreigazításra kötelezheti a médiumot. Ennél erősebb szankciós eszköz többnyire nincsen az önszabályozó szervezetek kezében⁶ – a lapokat az olvasókkal és a tanáccsal való hasznos

4 A szervezetek felépítése, finanszírozási módja, az állammal és a civil szférával való kapcsolata, hatásköre és hatóköre, elnevezése nagyon sokféle lehet; itt most csak a leggyakoribbakat említem meg. További példákért lásd EBESZ (2008), Gonzáles-Esteban et al. (2011).

5 Lásd az esettanulmányokat EBESZ (2008) függelékében.

6 Akárcsak számos, a média- és szólásszabadság felett örökődő nemzetközi, államközi szervezet vagy civil szervezet kezében sem, mint például az EBESZ, az ENSZ sajtószabadság-rapportőre vagy a Freedom House (lásd erről Haraszi Miklós, az EBESZ volt sajtószabadság-képviselőjének véleményét in Tófalvy, 2010).

és kétoldalú párbeszéd fenntartása, a szervezetet pedig a szakma hitelének és a tartalom minőségének megőrzése motiválhatja.⁷

Ahogy a sajtótanácsok összetétele, felépítése, finanszírozási formája, úgy a panaszkezelés folyamata és transzparenciája is tanácsonként más és más. Bár általában a teljes nyilvánosság a jellemző, a Presseratnál – ami miatt egy budapesti konferencián Horst Pöttker, a Dortmundi Egyetem tanára panaszkodott (eMasa, 2012) – a szervezet például közvetlenül a megvitatás előtt dönti el, hogy a nyilvánosság tanúja lehet-e a döntéshozatalnak vagy sem, és a PCC sem hozta nyilvánosságra minden döntését.

2.2.2. Etikai kódexek

Az elbírálás szempontjait meghatározó etikai kódexekből szintén számos változat fellelhető (Baydar, 2008; Gonzáles-Esteban et al., 2011). A legtöbb kódex nem csupán a tartalmi preferenciákat, hanem az újságírói magatartás és munkamódszer legfontosabb irányelveit is lefekteti, általában a transzparencia, a függetlenség, a pontosság és a hitelesség alapelvei mentén. Ilyen etikai kódexe nemcsak egy önszabályozó szervezetnek lehet – ahogy a Presseratnak,⁸ az MTE-nek vagy a 2012-ben megalakult Főszerkesztők Fórumának –, hanem a közszolgálati médiumoknak – mint például a brit BBC-nek vagy az egyesült államokbeli NPR-nak – és egyes önálló kereskedelmi médiumoknak, televízióknak, rádióknak, lapoknak is. Magyarországon egyebek között jelenleg a Springer-lapok, az Origo, a HVG, a HWSW, az RTL Klub és a Manager Magazin rendelkezik saját etikai kódexszel (lásd Tófalvy, 2011b; 2012b, a szerkesztőségi kódexek fontosságáról lásd Bajomi-Lázár, 2002).

2.2.3. Lapombudsmanok

Egyes lapok nem (vagy nemcsak) etikai kódexet dolgoznak ki, hanem azt is vállalják, hogy egy független, de házon belüli szereplőnek lehetőséget nyújtanak a tartalom minőségének kontrolljára. Ez a lapombudsman, akit maga a lap fizet azért, hogy a hozzá beérkező panaszok vagy éppen saját megfigyelései alapján mondja el véleményét a lap minőségéről (Maurus, 2008). A lapombudsman az önszabályozás legközvetlenebb szintjét képviseli, hiszen minden szervezeti ráhatás nélkül maga a médium dönt úgy, hogy vállalja saját szennyeseinek kitervetését, azaz hibáit a nyilvánosság előtt.

A lapombudsmani intézmény jelenleg nem működik egy magyar médiaterméknel sem, és korábban is összesen nagyjából két évig és két lapnál, a Magyar Hírlapnál (2005 márciusától 2006 augusztusáig [eMasa, 2006]) és a Népszabadságnál (2007 márciusától 2008 végéig).⁹ Ahogy egy háttérinterjúban Majtényi László, az egyik első magyar lapombudsman visszaemlékezett a Magyar Hírlapnál, később pedig a Népszabadságnál Miklósi Zoltánnal végzett lapombudsmani tevékenységére, „nem mindig szerették őket a szerkesztők az éles bírálataik miatt” (idézi Tófalvy, 2011b). Majtényi László és Miklósi Zoltán Magyar Hírlapnál végzett tevékenységét (Vorák, 2005b; Rovó, 2006) követően a Népszabadságnál Lipovecz Iván, majd Paul Lendvai és Gallov Rezső voltak lapombudsmanok.

Túl a szerkesztőséggel való konfliktusokon, a fő akadálya az intézmény meghonosodásának az volt, hogy hosszú távon Magyarországon – Majtényi szavaival élve – „nem kifizetődő transzparensnek lenni, a piac nem igazolja vissza az ilyen törekvéseket” (idézi Tófalvy, 2011b), ahogy egyébként a közép-európai régió többi országában sem.

⁷ Vannak olyan sajtótanácsok is, amelyek pénzbüntetést is kiszabnak, több gyakorlatban pedig mediáció van, amely során a panaszos és a panaszolt megegyezik a kárpótlás módjában, ami lehet helyreigazítás, de lehet csak egy csokor virág vagy akár pénzbenei kártérítés is. A helyreigazítás kifejezés ezekben az esetekben azért nem megfelelő, mert általában nem erre kötelezik az elmarasztaltat, hanem az elmarasztaló határozat közzétételére.

⁸ Lásd: The German Press Council. Presserat.info, link: <http://www.presserat.info/service/english/keyfacts-in-english.html> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).

⁹ A magyar lapombudsmanok szerepe és feladatköre nem volt azonos az angolszász lapombudsmanokéval. Az angolszász lapombudsmanok egyfajta etikai ügyfélszolgálatként panaszokat bírálnak el, a magyar gyakorlatban viszont az ombudsmanok az újság hasábjain bizonyos időközönként közzétett írásaikban fogalmazták meg saját kritikai véleményüket a lap tartalmával kapcsolatban.

3. A magyar önszabályozás töredékes története: a rendszerváltástól 2012-ig

A hazai lapombudsmani intézménytörténet töredékességének okai számos ponton összekapcsolódnak a magyar önszabályozás egészének szintén meglehetősen rövid, töredékes és bizonytalan történetét meghatározó körülményekkel.

A pártállami sajtókontroll korában – még ha volt is módja néha egy-egy szerkesztőségnek arra, hogy saját értékválasztását változóan direkt módon tükrözze a szerkesztett tartalomban –, független etikai kódexek kidolgozására, transzparens párbeszédre és ennek szervezeti koordinációjára, államtól független szerkesztőségi önszerveződésre már nem volt lehetőség (Bayer, 2005; Takács, 2012). Az önszabályozás hazai története ezért először a rendszerváltással kaphatott egyáltalán lehetőséget arra, hogy elkezdődjön, ez azonban 1989-ben nem történt meg, és az azt követő bő két évtizedben is gyakorlatilag csak elszigetelt, fejezetszerű kezdeményezésekről lehet beszélni, egészen 2012-ig, a mindeddig legátfogóbb önszabályozó egyesület, a Főszerkesztők Fóruma (FF) hivatalos megalakulásáig.

A rendelkezésre álló források és visszaemlékezések, interjúk alapján az elmúlt bő két évtizedben Magyarországon több szervezet és piaci szereplő próbálkozott szűkebb körű önszabályozási tevékenységgel; ezeknek a kezdeményezéseknek az iparági kiterjesztését és meghatározó minőségbiztosítási kritériumrendszerre való előlépését több körülmény is hátráltatta. Ezek közül a legfontosabbak: az átfogó szakmai konszenzus hiánya és a hiányzó szervezeti keret, az átpolitizált médiarendszer, a szintén átpolitizált és korszerűtlen jogi környezet, az újságírói szakmai közösség megosztottsága, az általános forráshiány, valamint a magyar média nagy részét tulajdonló nemzetközi befektetők és az olvasók minőségbiztosítással kapcsolatos érdektelensége.

3.1. Rövid eseménytörténet: etikai kódexek és társzabályozás

A rendszerváltástól egészen a legutóbbi időkig – azaz a 2010-es új médiacsomag által lehetővé tett és 2011-ben életbe lépett társzabályozási konstrukcióig, valamint a Főszerkesztők Fóruma 2012-es megalakulásáig – a kisebb vagy nagyobb ambícióval létrehozott, különböző hatókörrel és befolyással, támogatottsággal és hatékonysággal rendelkező etikai kódexek jelentették a fő önszabályozási kísérleteket, kezdeményezéseket.

3.1.1. Etikai kódexek, kezdeményezések

Az egyik első ilyen etikai kódex¹⁰ a rendszerváltás során újjáalakult Magyar Újságírók Országos Szövetsége (MÚOSZ) kezdeményezésére született meg 1989-ben,¹¹ tehát egy olyan, az önszabályozási gyakorlatok között viszonylag ritkának számító intézményi háttérrel, amelyben nem egyes médiatulajdonosok és nem szerkesztőségek, hanem egy újságíró-szervezet által választott képviselők határoznak meg általános elveket a tagság gyakorlatára nézve. Bár kezdetben a szövetségnek voltak ambíciói a kódex hatókörének kiterjesztésére, az végül megmaradt csak a szövetség tagságára érvényes kódexnek, illetve a szövetség ellentmondásos megítélésű¹² etikai bizottsága hivatkozási pontjának. Emellett a MÚOSZ két másik újságíró-szövetséggel, a Magyar Újságírók Közösségével (MÚK), a Magyar Katolikus Újságírók Szövetségével (MAKÚSZ) és a Sajtószakszervezettel együttműködve alakította meg 2002-ben az Etikai Együttműködő Tanácsot, amelynek etikai kódexét¹³ szintén csak a résztvevő szervezetek tekintik érvényesnek, a csoportosulás etikai bizottságként működő szerve pedig az Együttműködési Testület nevet viseli.

Ezekon a szervezeteken kívül azonban még számos olyan további – eltérő típusú – szakmai tömörülés volt akkor is és jelenleg is megtalálható a magyar médiapiacra, amely nem vett részt a fenti etikai kódexek munkálataiban.

10 A MÚOSZ etikai kódexe elérhető itt: [muosz.hu](http://www.muosz.hu), link: <http://www.muosz.hu/kodex.php?page=etikai&sub=etikaikk01> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).

11 A Magyar Újságírók Országos Szövetségének újjáalakulása. [muosz.hu](http://www.muosz.hu), link: <http://www.muosz.hu/tortenet.php?page=datum&sub=datum20> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).

12 Szakmai körökben a MÚOSZ Etikai Bizottságának több döntését is éles bírálókat érték: a minden bizonnyal legnagyobb visszhangot kapott döntésükben Tóta W. Árpádot, az Index publicistáját marasztalták el gyűlöletkeltőként egy olyan szöveg miatt, amely Bayer Zsolt egy korábbi antiszemita – és a Bizottság által szintén elmarasztalt – írását parodizálta (eMasa, 2008).

13 Az ET etikai kódexe elérhető itt: [makusz.hu](http://www.makusz.hu), link: <http://www.makusz.hu/etikai-kodex> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).

Ezek közül több szervezet saját etikai kódexszel rendelkezett és rendelkezik, mások pedig nem dolgoztak ki ilyen dokumentumot. Míg a Postai és Hírközlési Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége (PHDSZSZ), a Magyar Elektronikus Médiaszolgáltatók Egyesülete (MEME), az Európai Újságírók Szövetségének magyar tagozata (EÚSZ) és a Magyar Lapkiadók Egyesülete (MLE) például nem rendelkezik saját tartalomszabályozási alapelvekkel, addig a Protestáns Újságírók Szövetsége (PRÚSZ) és a 2001-ben alakult, az online tartalomszolgáltatókat összefogó Magyarországi Tartalomszolgáltatók Egyesülete (MTE)¹⁴ igen. A legújabb és mindeddig a legtöbb iparági szereplő támogatását élvező etikai kódex mögött álló szervezet, a Főszerkesztők Fóruma (FF) 2012 nyarán alakult meg, egyesületi formában.

3.1.2. A fiatal újságírók etikai kódexétől a Főszerkesztők Fórumáig

A FF etikai kódexének munkálatai azonban már jóval korábban elkezdődtek, az 1990-es évek elején, amikor fiatal újságírók egy csoportja úgy érezte, szükség van egy, a MÚOSZ-tól független etikai kódex kidolgozására (Domokos, 2012). A kezdeményezés – amelynek többek között György Bence, Mong Attila, Nádori Péter, Vajda Éva és Weyer Balázs volt a tagja – egészen a 2000-es évek közepéig nem öltött hivatalos formát, bár egyes tagok önszabályozással kapcsolatos elkötelezettsége több téren is megnyilvánult. A gyakorlatilag az első, egy egész iparági szegmens tekintetében hatékonyan működő MTE-etikai kódex például sokat merített e korábbi kezdeményezésből, és az egyik aktív szerző, Weyer Balázs mint az egyik MTE-alapító online tartalomszolgáltató, az Origo főszerkesztője is részt vett a formálásában.¹⁵

2007 tavaszán azonban lehetőség nyílt a kódex szélesebb körben alkalmazható változatának kidolgozására, ugyanis a budapesti Független Médiaközpont (továbbiakban: Médiaközpont) is elkezdett egy projektet a hazai önszabályozás felélesztése érdekében, és a korábban önállóan a kódexen dolgozó újságírók immár a Médiaközpont keretein belül folytatták a munkát (Domokos, 2012). A Médiaközpontot vezető Móricz Ilona mellett a kódexen dolgozó csoport résztvevője Baka Zoltán, György Bence, Kováts Mihály, Mong Attila, Mucsányi Marianna, Szerető Szabolcs, Tóth Levente és Weyer Balázs volt.

Bár a munkálatok folyamatosan zajlottak a Médiaközpontban – 2007 és 2010 között a munkacsoport számos egyeztető megbeszélést tartott kiadókkal, szerkesztőségekkel, amelyek során a kódex folyamatosan formálódott – a második Orbán-kormány által 2010-ben elfogadott új médiatörvény-csomagig nem történt jelentős haladás intézményi téren és a kódex általános elfogadottságát illetően. A hosszúra nyúlt látens időszakot követően részben az is katalizálta a munkálatok feléledését, hogy 2010-ben nemcsak az önszabályozásnak, de az egész magyar médiaszabályozás történetének új korszaka nyílt a jelenlegi helyzetet is meghatározó új, a második Orbán-kormány által beterjesztett és elfogadott médiatörvény-csomaggal. Bár ez az első olyan médiatörvény Magyarországon, amely első tervezetében kitért az önszabályozásra is, végül csak egy úgynevezett társszabályozási együttműködésre (Tófalvy, 2011b) ad lehetőséget az erre hajló szervezetekkel. E konstrukciót – a médiacsomag egészével együtt – a hazai szakmai szervezetek túlnyomó része rendkívül aggályosnak tartotta, és számos nemzetközi médiaszakmai szervezet éles kritikával illette.¹⁶

Részben tehát a médiatörvény által kiváltott tiltakozáshullám (eMasa, 2010b, 2010c) következtében meginduló szakmai párbeszéd, részben a törvénycsomag által lehetővé tett társszabályozási konstrukció körüli viták által katalizálva a kódexen dolgozók 2011 késő nyarán újra felelevenítették a médiapiaci szereplőkkel és szerkesztőségekkel folytatott tárgyalásokat, és ennek eredményeképp jött létre 2012 közepén hivatalosan bejegyzett egyesületként a FF (eMasa, 2012a).

14 Az MTE etikai kódexe elérhető itt: [mte.hu](http://www.mte.hu/etikai_kodex.html), link: http://www.mte.hu/etikai_kodex.html (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).

15 Weyer Balázs visszaemlékezése szerint eredetileg Nádori Péterrel írtak közösen egy etikai kódexet, erre épült később az RTL Klub, majd az Origo kódexe, később részben az MTE-é.

16 Lásd az eMasa által összeállított dossziékat: „Médiaalkotmány”. eMasa.hu, link: <http://www.emasa.hu/cikk.php?id=6987> és Új közmédia és médiaszabályozás. eMasa.hu, link: <http://www.emasa.hu/cikk.php?page=sajto&id=7720> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).

4. Töredékesség és társadalmi kontextus: Politikai, médiapiaci, és kulturális-társadalmi folyamatok

A hazai önszabályozás összes eddigi törekvésének töredékessége háttérben álló okok és körülmények számos ponton összezsengenek. A magyarországi önszabályozás eddigi relatív visszhangtalanságát, a minőségi sajtó kialakításában és a demokratikus közbeszéd működésében játszott marginális szerepét az általános piaci, kulturális helyzeten túl még számos jogi, politikai, szervezeti, médiapiaci és társadalmi folyamat is árnyalja és magyarázza.

4.1. Félresikerült törvények és médiaháború: jogi és politikai háttér

A rendszerváltáskor a magyar média egészét még nem szabályozta külön médiatörvény (amely először 1996-ban lépett életbe), a nyomtatott sajtóra pedig a – médiatörvényhez képest – kevesebbet bírált,¹⁷ 1986-ban elfogadott sajtótörvény vonatkozott. A jogi környezet tehát elvileg egészen 1996-ig teret adott volna annak a lehetőségnek, hogy az iparági szereplők előálljanak egy önszabályozási tervvel, megelőzve ezzel az állami szabályozás kialakítását. Ez a kezdeményezés azonban nem történt meg, aminek a háttérben egyfelől az iparág önreflexív megnyilvánulásaiban azóta sokszor felemlgetett túlzottan profitorientált szemlélete (lásd Tófalvy, 2011a) és restsége, másfelől – ezzel nyilván szorosan összefüggő módon – a magyar médiapiac és az azt szabályozni hivatott jogi háttér kialakítása feletti politikai kontrollért való harc, az úgynevezett médiaháború (Bayer, 2005) állt.

A médiaháború következményeképp és annak átmeneti lezárásaképp létrejött, már az elfogadásakor korszerűtlen és az aktuális politikai erőviszonyokat tükröző és konzerváló 1996-os médiatörvény egyebek között a pártok által delegált tagokból összeállított felügyelő szervvel, az Országos Rádió- és Televízió Testülettel (ORTT), hosszú évekre bebiztosította az elektronikus média pártpolitikai kontrollját, a nyomtatott sajtóra viszont továbbra is csupán az 1986-os sajtótörvény vonatkozott. Az elvi lehetőség tehát – okulva az elektronikus médiumok felosztásából és a szabályozás államosításából – továbbra is nyitva állhatott volna a nyomtatott sajtó részére, azonban a hazai print sajtó egyre radikálisabb politikai polarizálódásával az iparági konszenzus esélye egyre csökkent.

Az online írott médiára egészen 2010-ig sem a médiatörvény nem, csak a sajtótörvény volt részben érvényes, ennek a szegmensnek a törvényi szabályozásában a 2001-ben elfogadott, szakmai körökben szintén a jobban sikerült törvények között számon tartott elektronikus kereskedelmi törvény¹⁸ töltötte be a legfontosabb szerepet. A piac többi szereplőjével szemben az online média¹⁹ gyorsan és proaktívan reagált. Ugyanebben az évben létrehozták az önszabályozó szervezetként is működő Magyarországi Tartalomszolgáltatók Egyesületét (MTE), elfogadták az egyesület – a hazaiak közül egészen napjainkig a gyakorlatban a leginkább működőképesnek bizonyuló²⁰ – etikai kódexét, és saját hatáskörükön belül oldották meg a felmerülő panaszokat, etikai problémákat.

4.1.1. Új médiaháború: önszabályozás helyett társszabályozás?

2010-ben, a második Orbán-kormány új, kétharmaddal elfogadott médiacsomagjával a helyzet radikálisan megváltozott. Az új médiatörvény alapvetően megőrizte az 1996-os törvény átpolitizáltságát, azzal a rendkívül fontos különbséggel, hogy a korábbi többpárti kontroll helyett egypárti médiafelügyeletet vezetett be. Az Országos Rádió és Televízió Testületet (ORTT) és a Nemzeti Hírközlési Hatóságot (NHH) egyetlen szervbe vonták össze, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságba (NMHH), amelynek ugyanaz, a kormány által kinevezett vezető áll az élén, mint az ORTT jogutódjaként működő, kizárólag kormánypárti tagokból álló Médiatanácsnak.

17 Igaz, Kázmér Judit, az MLE akkori elnöke egy interjúban (Tófalvy & Vorák, 2009) anakronisztikusnak és feleslegesnek nevezte a sajtótörvényt.

18 A 2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről. Jogtar.hu, link: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0100108.TV (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).

19 A gyors reakció mögött nem csak ez esetben viszonylagosan lazább törvényi bekötöttség, de a piaci szereplőknek a teljes médiapiacénál akkor kevésbé megosztott közössége, illetve a médium általánosan az önszabályozásnak kedvező technológiai adottságai is (lásd Polyák, 2001; 2002) álltak.

20 Az írott média területén. A média-önszabályozás egészét tekintve egyértelműen az Önszabályozó Reklámtestület (ÖRT) volt képes a legfajsúlyosabban képviselni az önszabályozási eszmét és a leghatékonyabban végrehajtani a feladatokat.

Az átpolitizáltság mellett fontos hatókörváltozást jelentett, hogy az új törvény első változatában érvényes volt minden médiatípusra, a 2011-ben elfogadott, módosított verzió szerint pedig a nyomtatott sajtóra már csak korlátozott mértékben. A médiatörvény és a körülötte zajló konfliktusok így két szempontból is negatívan hatottak a hazai önszabályozás kialakulására: egyfelől a törvény totális hatóköre szinte kizárja, hogy egy önszabályozó szervezet valós cselekvési térrel rendelkezzen, másfelől a konfliktusok generálásával tovább növeli az újságírószakma politikai megosztottságát.

Az új médiacsomag által lehetővé tett társszabályozási rendszer úgy lép életbe, hogy az együttműködni kívánó szervezetek egy közigazgatási szerződést írnak alá a Médiatanáccsal, amelyben megegyeznek, hogy – a médiatörvény által meghatározott kereteken belül – bizonyos ügyekben átveszik az ügyintézkést a Médiatanácstól. Egyelőre nagyon kevés információ nyilvános az együttműködés működőképességéről. Mindössze annyit lehet tudni, hogy a Magyar Elektronikus Médiaszolgáltatók Egyesülete (MEME), a Magyar Lapkiadók Egyesülete (MLE) és a Magyarországi Tartalomszolgáltatók Egyesülete (MTE), valamint az Önszabályozó Reklámtestület (ÖRT) írta alá a szerződést 2011 folyamán.

A források szerint azonban fajsúlyos ügy a megegyezés óta eltelt időben nem került elő, és hasonló a helyzet a társszabályozásban nem közreműködő Főszerkesztők Fórumával (FF) is, ahol szintén nem indult eljárás egy jelentős ügyben sem a megalakulás óta – amely tények ráirányítják a figyelmet a tágabb társadalmi és médiafogyasztói közegben fellelhető problémákra.²¹

4.2. Megosztottság és érdektelenség: szervezeti és szakmai, médiapiaci háttér

A hatékony iparági összefogást az FF megalakulásáig az is gátolta, hogy az etikai kódexekkel jelentkező szervezetek lehetőségei korlátozottak voltak. Vagy csak egy bizonyos szegmenst képviseltek, mint ahogy az MTE az online médiát, vagy eleve korlátozott legitimitással rendelkeztek iparági kérdésekben, mint például az újságíró-szövetségek, amelyek nem a médiumokat és a kiadókat, hanem újságírókat fogtak és fognak össze. A funkcionális és a képviselési korlátok részben magyarázzák, hogy miért nem sikerült egyik szervezetnek sem egy önszabályozási kezdeményezésben legitim és releváns szereplőként fellépni.

Az újságíró-szövetségek tehetetlensége, azok belső problémái és az újságírószakma – az egyre szaporodó szövetségekkel látványosan illusztrált – szélsőséges megosztottsága mellett a szakmai és a médiapiaci tényezők sem éppen inspirálták az önszabályozási rendszer kialakítását. A hazai médiapiacon nagyon gyenge pozíciókkal rendelkezik a minőségi sajtó és a minőségi újságírás, a magasra pozicionált közéleti-politikai tartalmat kínáló médiumok folyamatosan csökkenő példányszámokat mutatnak fel. A trend mögött pedig részben tudatos médiatulajdonosi döntések álltak – vagy éppen azok hiánya. Mint azt Galambos Márton (2008) cikke meggyőzően demonstrálta, a magyarországi minőségi sajtó és újságírás szembetűnő gyengesége részben a hazai médiapiac meghatározó befektetői felől tanúsított érdektelenségnek is köszönhető. A legnagyobb német lapkiadók (mint például az Axel Springer, a Westdeutsche Allgemeine Zeitung, a Bertelsmann vagy a Gruner+Jahr) nem foglalkoztak a magyar szerkesztőségek munkájának minőségi problémáival, de egyébként maguk a szerkesztőségek sem voltak nyitottak a szorosabb minőségi kontrollra.

4.3. Eltűnő olvasók, leszakadó újságírók: kulturális és társadalmi háttér

Mindeközben az olvasókat egyre kevésbé érdeklik a közéleti tartalmak, a közvélemény-kutatások szerint a szakma megítélése is egyre rosszabb a magyar társadalomban, emellett pedig maguknak az újságíróknak a véleménye is egyre rosszabb saját szakmájukról. A Magyar Terjesztés-ellenőrző Szövetség (MATESZ) elérhető adatai²² szerint a közéleti tartalmakat nyújtó nyomtatott sajtótermékek példányszáma folyamatosan esik, a minőségi közéleti tartalom iránti

²¹ Az FF-nél a panasz eljárás kidolgozása jelenleg folyamatban van.

²² A MATESZ nyilvános adatai elérhetők a www.matesz.hu oldalon.

fizetőképes érdeklődés egyre csökken. Ezzel párhuzamosan a tartalmak előállításáról, azaz az újságírókról alkotott vélemény is egyre romlik: ahogy azt Závecz Tibor, az Ipsos véleménykutatási igazgatója egy 2012-es konferencián bemutatta, a média megítélése csak relatíve romlott folyamatosan az utóbbi években, az újságíró viszont abszolút értelemben is a legkevésbé respektált szakmák közé került a foglalkozásokat megbízhatóságuk szerint rangsoroló listán (eMasa, 2012b).

Ebben a közegben kevésbé meglepő, hogy egy 2010-es kérdőív azon kérdésére, mit tanácsolnának az újságírók húsz évvel ezelőtti önmaguknak, a legtöbben csak annyit írtak: „keressen magának más szakmát” (eMasa, 2010a). A megkérdezett főszerkesztők szerint bár ma is születnek minőségi újságírói munkák, a szakma általános állapota egyértelműen romlott az utóbbi két évtizedben. A tendencia feltehetően összefügg a világos szakmai kritériumokat megfogalmazó és azokat szervezeten továbbadó, fejlesztő felsőfokú műhely hiányával: a magyar felsőoktatásban jelenleg még mindig csak egyetlen alapfokú újságíróképzés található, nincsenek sem mester-, sem PhD-fokozatot kínáló képzések az országban (eMasa, 2012c).

Mindezeket a trendeket, mutatókat és állapotokat pedig – ha önmagában nem is magyarázza – tovább rontja a pénzügyi válság miatt folyamatosan szűkülő kiadói és piaci mozgástér, az általános forráshiány, és ebből következően a médiamunkások romló munkakörülményei és munkamorálja.

5. Önszabályozás, kudarcok és demokrácia

Ahogy azt a média-önszabályozással foglalkozó legtöbb elméleti és gyakorlati útmutató hangsúlyozza, a média-önszabályozás szorosan összefonódik az adott médiapiac társadalmi és kulturális szövetével. Ahogy nem létezik egy globális, mindenhol érvényes büntetőjogi szabályozás, úgy a média-önszabályozásra sincsen a lokális kultúrától független recept. Minél nyitottabb egy társadalom, minél transzparensőbb a demokratikus rendszer, minél sikeresebb a médiapiac és minél kritikusabbak az olvasók, annál több lehetőség van arra, hogy a piac szereplői hatékonyan lássák el a tartalmak kontrollját.

Ahogy az az eddigi rövid áttekintésből látható volt, Magyarországon egyik szükséges követelmény sem teljesült maradéktalanul és együttesen az utóbbi évtizedekben és jelenleg sem, így a hazai önszabályozási kezdeményezések eddigi kudarca korántsem meglepő. Ezek a kudarcok nemcsak a rossz jogi szabályozás által gúzsba kötött médiapiacnak, és nemcsak a megosztott újságíró-társadalomnak vagy éppen az általános pénzhiánynak köszönhetők. És nem is feltétlenül csak annak a médiafogyasztói közönynek, amelyben egy olvasó, még ha lenne is rá módja, akkor sem él olvasói jogaival, lehetőségeivel, panaszaival.

Mindezek a problémák szorosan összefüggnek egymással, és a helyzet megváltoztatásához, a magyar önszabályozás életre keltéséhez mindegyik téren változásra van szükség. Világos, korszerű, az éppen domináns pártpolitikai érdekektől független jogi szabályozásra, amely nem telepszik rá a tartalomszabályozásra; a kormánytól független médiahatóságra vagy médiatanácsra, amely megfelelően tudja alkalmazni a törvényeket, és amely hiteles partnere és kiegészítője lehet az önszabályozó testületeknek. Független, tekintélyes és konszenzuális támogatással rendelkező szakmai szervezetekre, amelyek nemcsak az újságírók, hanem a médiapiaci szereplők érdekeit is hatékonyan képviselik és egyeztetik. Minőségi sajtóra, amely betölti a demokratikus rendszer ellenőrző funkcióit; és olyan polgárookra és olvasókra, akik megkövetelik a minőségi kontrollt, és akik, ha úgy látják, bármelyik téren csorbát szenved a demokratikus rendszer, szóvá teszik ezt, és számon kérik a felelősöket.

Irodalom

Bajomi-Lázár Péter (2002): A politikai újságírás normái Magyarországon. *Mozgó Világ*, 2. sz., 53–68.

Bajomi-Lázár Péter, szerk. (2005): *Magyar médiatörténet a késő Kádár-kortól az ezredfordulóig*. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Bajomi-Lázár Péter (2008) *Média és társadalom*. Budapest: PrintXBudavár & Médiautató Alapítvány.

Baydar, Yavuz (2008): Újságírói etikai kódex készítése. Az önszabályozás alapja. In: EBESZ (2008): *Média-önszabályozási*

- útmutató. *Kérdések és válaszok*. Bécs: EBESZ, <http://www.cij.hu/hu/wp-content/uploads/2009/09/ebesz-kezikonyv.pdf> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.), 21–33.
- Bayer Judit (2005): Sajtó- és médiajog. In: Bajomi-Lázár Péter (szerk.): *Magyar médiatörténet a késő Kádár-kortól az ezredfordulóig*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 159–198.
- BBC (2012): Phone-hacking scandal: Timeline. <http://www.bbc.co.uk/news/uk-14124020> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Campbell, Angela J. (1999): Self-Regulation and the Media. *Federal Communications Law Journal*, Vol. 5, No. 3, pp. 712–772, <http://www.law.indiana.edu/fclj/pubs/v51/no3/CAMMAC15.PDF> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Csink Lóránt & Mayer Annamária (2012): *Variációk szabályozásra. Önszabályozás, társszabályozás és szabályozó hatóság a médiajogban*. Budapest: NMHH Médiatanács Médiatudományi Intézete.
- Domokos Dóra (2012): Média-önszabályozás Magyarországon. *Szakdolgozat*, ELTE Média és Kommunikáció tanszék.
- EBESZ (2008): *Média-önszabályozási útmutató. Kérdések és válaszok*. Bécs: EBESZ, <http://www.cij.hu/hu/wp-content/uploads/2009/09/ebesz-kezikonyv.pdf> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- eMasa (2006): Majtényi László: a magyar sajtó képtelen az önreflexióra. Augusztus 7., <http://www.emasa.hu/cikk.php?id=1587> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- eMasa (2008): Antiszemita az Index? Október 17., <http://www.emasa.hu/cikk.php?id=4317> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- eMasa (2010a): „Keress magadnak más szakmát!” Január 12., <http://www.emasa.hu/cikk.php?id=6307> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- eMasa (2010b): „Médiaalkotmány” – Dosszié. <http://emasa.hu/cikk.php?page=lobbi&id=6987> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- eMasa (2010c) Új közmédia és médiaszabályozás – Dosszié. <http://www.emasa.hu/cikk.php?page=sajto&id=7720> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- eMasa (2011) „Nem szabad hazudni, mutyizás nincs.” Kialakul-e az ön- és társszabályozási rendszer a magyar médiában? Június 24., <http://www.emasa.hu/cikk.php?id=8585> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- eMasa (2012a): Önszabályozó fórumot alapítottak a főszerkesztők. Január 18., <http://www.emasa.hu/cikk.php?id=9263> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- eMasa (2012b): Elégedetlen újságírók, átformálandó médiarendszer. Március 1., <http://www.emasa.hu/cikk.php?id=9416> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- eMasa (2012c): Az etikus újságírásra nincsen recept. Június 15, <http://www.emasa.hu/cikk.php?id=9780> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Galambos Márton (2008): A német kiadók és a magyarországi újságírás. Volt-e hatásuk az elmúlt 18 évben az újságírói munka minőségére a magyar sajtóban domináns német kiadótulajdonosoknak? *Médiakutató*, tél.
- Gálik Mihály (2000): *Médiagazdaságtan*. Aula Kiadó.
- González-Esteban, José-Luis & García-Avilés, José-Alberto & Karmasin, Mathias & Kaltenbrunner, Andy (2011): Self-regulation and the new challenges in journalism: Comparative study across European countries. *Revista Latina de Comunicación Social*, 66, 426-453, http://www.revistalatinacs.org/11/art/940_Elche/RLCS_art940EN.pdf (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Gore, William (2008): Önszabályozó testületek. Hogyan biztosíthatjuk az etikai kódexek tiszteletben tartását? In EBESZ (2008): *Média-önszabályozási útmutató. Kérdések és válaszok*. Bécs: EBESZ, <http://www.cij.hu/hu/wp-content/uploads/2009/09/ebesz-kezikonyv.pdf> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.), 35-46.
- Gibson, Janine (2011): How should press regulation work? After the Press Complaints Commission failed to control the NoW, here are three options for regulating the press. *Guardian*, Július 8, <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2011/jul/08/press-regulation-press-complaints-commission-july-8> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Haraszi Miklós (2008): Mire jó a média-önszabályozás? A jogok és a felelősség harmonizálása. In: EBESZ (2008): *Média-önszabályozási útmutató. Kérdések és válaszok*. Bécs: EBESZ, <http://www.cij.hu/hu/wp-content/uploads/2009/09/ebesz-kezikonyv.pdf> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.), 9–20.
- Horvát János (2001): Etika, jog, újságírás, média. In: Sükösd Miklós & Csermely Ákos (szerk): *A hír értékei. Etika és professzionalizmus a mai magyar médiában*. Budapest: Média Hungária, 47–62.

- Maurus, Véronique (2008): Az ombudsman. Önszabályozás a hírmédiában belül. In: EBESZ (2008), *Média-önszabályozási útmutató. Kérdések és válaszok*. Bécs: EBESZ, <http://www.cij.hu/hu/wp-content/uploads/2009/09/ebesz-kezikonyv.pdf> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.), 70–86.
- NMHH (2012): A Médiatanács médiaszakmai szervezetekkel összegezte a társszabályozás tapasztalatait. Július 6., http://nmhh.hu/cikk/152067/A_Mediatanacs_mediaszakmai_szervezetekkel_osszegezte_a_tarsszabalyozas_tapasztalatait (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Polyák Gábor (2001): Biztonság az interneten. *Médiakutató*, ősz.
- Polyák Gábor (2002): Hatalom-leosztás, avagy önszabályozás az Interneten. *Jogi Fórum*, május 13, <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/63> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Rovó Attila (2006): Az olvasó védelmében. *eMasa.hu*, december 19., <http://www.emasa.hu/cikk.php?id=2050> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Sipos Balázs & Takács Róbert: Újságírói normák. In: Bajomi-Lázár Péter (szerk.): *Magyar médiatörténet a késő Kádár-kortól az ezredfordulóig*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 53–88.
- Sükösd Miklós & Csermely Ákos, szerk. (2001): *A hír értékei. Etika és professzionalizmus a mai magyar médiában*. Budapest: Média Hungária.
- Szűcs László (2001): Médiaetikai kódexek a mai Magyarországon. In: Sükösd Miklós & Csermely Ákos (szerk.): *A hír értékei. Etika és professzionalizmus a mai magyar médiában*. Budapest: Média Hungária, 71–82.
- Takács Róbert (2012): *Politikai újságírás a Kádár-korban. Hatalom és újságírás viszonya, 1956–1988*. Budapest: Napvilág Kiadó.
- Tófalvy Tamás (2010): „Demokráciában az újságíró okosabb, mint a politikus.” Interjú Haraszti Miklóssal, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) leköszönő sajtószabadság-képviselőjével. *eMasa.hu*, március 14, <http://www.emasa.hu/cikk.php?id=6582> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Tófalvy Tamás (2011a): „Ez egy húszszázalékos sikertörténet” Interjú Kovács Tiborral, a Magyar Lapkiadók Egyesületének elnökével. *eMasa.hu*, április 7. Online: <http://emasa.hu/cikk.php?id=8304> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Tófalvy Tamás (2011b): Van-e élet a törvényen túl? Az ön- és társszabályozás lehetőségei a magyar médiában. *eMasa.hu*, március 7., <http://www.emasa.hu/cikk.php?id=8168> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Tófalvy Tamás (2012a): Médiapánik és önszabályozás: a brit sajtóbotrány ellentmondásai. *eMasa.hu*, március 20. <http://www.emasa.hu/cikk.php?page=sajto&id=9482> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Tófalvy Tamás (2012b): Politizálhatnak-e a közszolgálati újságírók a közösségi médiában? *eMasa.hu*, május 11. Online: <http://www.emasa.hu/cikk.php?id=9673> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Tófalvy Tamás & Vorák Anita (2009): „Ez egy printes ország.” Interjú Kázmér Judittal, a Magyar Lapkiadók Egyesületének elnökével. *eMasa.hu*, március 14., <http://www.emasa.hu/cikk.php?id=4764> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Vajda Éva & Kaposi Ildikó (2001): Etikai dilemmák a magyar újságírásban. In: Sükösd Miklós & Csermely Ákos (szerk.): *A hír értékei. Etika és professzionalizmus a mai magyar médiában*. Budapest: Média Hungária, 29–39.
- Vorák Anita (2005a): A rend akarása. *eMasa.hu*, augusztus 18., <http://www.emasa.hu/cikk.php?id=397> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Vorák Anita (2005b): A tájékozott újságolvasó. *eMasa.hu*, szeptember 23, <http://emasa.hu/cikk.php?id=515> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.).
- Woje, Thor (2004): Etikai önszabályozás a norvég sajtóban. *Médiakutató*, nyár.
- Zlatev, Ognian (2008): Sajtótanács. Az önszabályozó szervezetek archetípusa. In: EBESZ (2008): *Média-önszabályozási útmutató. Kérdések és válaszok*. Bécs: EBESZ, <http://www.cij.hu/hu/wp-content/uploads/2009/09/ebesz-kezikonyv.pdf> (utolsó letöltés: 2012. augusztus 14.), 47–68.

Tófalvy Tamás a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Szociológia és Kommunikáció tanszékének tanársegédje, a Magyarországi Tartalomszolgáltatók Egyesületének főtítkára és a Zenei Hálózatok Egyesület (IASPM Magyarország) elnöke. Korábban a Columbia University Graduate School of Journalism Fullbright-ösztöndíjas kutatója és az Indiana University Bloomington Rézler Gyula-ösztöndíjas vendégkutatója volt. E-mail: tamastofalvy@gmail.com.